

Förädlad björk – Norrlands nya guld?

Frågor i chatten med svar från föreläsare och deltagare

Det gjordes en satsning på masurbjörk för ca 30 år sen där en del skogsägare anlade odlingar. Vad blev utfallet av detta?

- Svar: Är ingen expert på det, men har sett flera fina masurplanteringar i Västerbotten som växer till sig. Masur växer dock inte lika fort som vanlig vårtbjörk. Ett problem med masur är nog att det går i trender vad som är populärt. Det gäller att passa på när priset är högt. Kan tänka mig att det kan vara svårt att hitta en köpare som betalar bra då vi inte har en svarvindustri i Sverige.

Kommer björkplantorna i framtiden gå att plantera med de planteringsrör vi använder för tall och gran?

- Svar: Ja, men du får nog gå upp i storlek på rören. Felicia Lidman på Skogforsk har en studie på gång där hon bland annat kommer att studera effekter av olika plantstorlekar av björk.

Inga odlingsförsök i fjällnära miljö?

- Svar: Inte fjällmiljö, men nästa år kommer vi att anlägga ett försök 28 km väst Dorotea (Tåsjö, ca 310 möh)

Kan man göra björkfröodling i ett annat land i växthus (till exempel Grekland) och sedan importera till Sverige?

- Svar: Varför då? det fungerar bra med växthusplantager i Sverige.

Jag har varit professor i skogsgenetik i Umeå 1977–2009 och väl insatt i björkförädling sedan 1980. Det fanns tidigare ett björkförädlingsväxthus i Umeå. Fördelarna med björk var uppenbara för mig 2000 och samhällets intresse för minskad andel tall och gran i skogsplanteringarna har varit uppenbar sedan 2010 samtidigt som andelen ökat sedan 1980 då contorta var viktigare. Det finns ingen tendens i dagens plantleveranser att proportionen annat än tall och gran ökar. Skogsbruket säger att vi röjer så det blir mer björk. Tycker detta visar att det behövs fler åtgärder än bättre material och bättre upplysning. Vad tycker panelen om ytterligare åtgärder?

- Svar: I björkväxthuset i Sävar står det nu två nya plantager. Vi hoppas på en första skörd 2025. Ser ett tydligt intresse från industrin att satsa på att plantera förädlad björk på skogsmark i stor skala.

Avverkningsålder? Är det lämpligt att samodla med gran?

- Svar: 30–60 år beroende på mark och var i landet du odlar björken. Jag ser framför mig att björken ersätts av gran som antingen planteras 10–15 år före avveckling eller självföryngras, det vill säga en variant av kontinuitetsskogsbruk. Ser också möjligheten att använda björken i blandning med tall/gran. Tror att mer björk kan öka diversiteten i skogen.

Nuförtiden bygger vi ju betydligt större hus i trä än vad som tidigare gjorts. Är det då någon fördel eller nackdel att använda björk (innanför panel) istället för barrvirke? T.ex. för att hela konstruktionen bör bli betydligt tyngre. Eller har björk som konstruktionsvirke positiva egenskaper som inte barrvirke har?

- Svar: Det pågår ett flertal forskningsprojekt (Skogforsk, RISE, LNU) som utvärderar björkens hållfasthetsegenskaper och de industriella förutsättningarna för att använda björken i olika typer av konstruktionselement för hus.

- Svar: Björken är starkare och styvare se <https://www.proceedings.com/content/069/069179-0102open.pdf>
- Svar: Googla Hasslacher, Georg Jeitler, David Obernosterer, Limmade produkter av björk

Tycker ni att privata skogsägare ska få bidrag för att satsa på björk som ska användas om 30–50 år, eller ska de bära "risken" själv?

- Svar: Högt pris på björkvirke skulle ge mer björk på marknaden!

Björkvedens kemiska innehåll? Lämplig för biokemiska produkter?

- Svar: Det finns många företag som jobbar med kommersialisering av kemiska extraktivämnen från björk. Jag arbetar för ett av dessa företag och hoppas vi blir fler i framtiden!

Övriga kommentarer från deltagare

Grönt kol till stålindustrin!

Vi har redan mkt björk, mer än i Finland!

Svenskt Trä bildade nyligen nytt nätverk för svenska lövträsågverk: <https://www.svenskttra.se/om-oss/aktuellt/2023/3/svenskt-tra-bildar-ny-kommitte-for-lovtrasagverk/>

Tror att väldigt många skogsägare skulle välja att blanda in björk i sina planteringar om plantor fanns och att de inte skulle vara mer komplicerade att plantera än tall och gran. Vi är många som sparar mer björk i röjning nu men problemet är enligt min mening att det är glasbjörk som man vet kommer se för djäv!..... ut om 20 år.